

Arvoisa opetusministeri Anna-Maja Henriksson,

Lähestymme teitä tällä kirjeellä, koska toivomme teidän kiinnittävän huomionne venäjän kielen opetuksen heikentyneeseen asemaan Suomessa. Se ei ole Suomen kannalta hyvä asia. Venäjän kielen tarvetta voi perustella monella tavalla. Kielitaitoa tarvitaan, jotta pystyy navigoimaan venäjänkielisessä poliittisten merkitysten viidakossa. On myös tärkeää pystyä erottamaan Venäjän valtion historiapropaganda objektiivisesta historiatiedosta. Yhtä tärkeää on pystyä seuraamaan globaalia venäjänkielistä mediaa, myös sosiaalista mediaa, ja ymmärtää mistä näkökulmasta ja positiosta käsin mielipiteitä niissä muodostetaan ja kehen pyritään vaikuttamaan.

Yle uutisoi viime keväänä, miten Venäjän aloittama hyökkäyssota tulee vaikuttamaan voimakkaasti venäjän kielen suosioon. Neljänneltä luokalta alkavan A2 venäjän suosio onkin Suomessa laskenut huolestuttavasti ja esimerkiksi Mikkelissä ja Joensuussa, joissa yleensä yli 100 oppilasta on valinnut A2-kieleksi venäjän, oli nyt valinnan tehneitä lapsia alle 30. Näin ollen kumpaankaan kaupunkiin ei muodostunut A2-venäjän ryhmää.

Viime kevään uutisten jatkoksi on alkuvuodesta 2024 kerrottu sekä Turun Puolalan koulun suomalais-venäläisten luokkien, että Itä-Suomen koulun mahdollisista lakkautuksista. Mikäli kaavailut lakkautukset toteutuvat, romuttaa se venäjän kielen perusopetuksen Suomessa. Syksyllä 2022 ja 2023 ensimmäiseltä luokalta alkavat venäjän kielen opinnot (A1-venäjä) aloitti alle 140 lasta (Taulukko 1), yhteensä kolmessa koulussa: Suomalais-venäläisessä koulussa Helsingissä ja edellä mainituissa Itä-Suomen ja Puolalan kouluissa. Nyt kahta jälkimmäistä kaavillaan lopetettaviksi ja tämän jälkeen venäjän kielen ja kulttuurin laaja perusopetus Suomessa olisi enää Opetushallituksen alaisen Suomalais-Venäläisen koulun varassa. Lapset, joiden äidinkieli on venäjä, pääsevät kyllä opiskelemaan venäjän kieltä kuntien järjestämässä niin kutsutussa MAI-opetuksessa, mutta venäjän opetus vieraana kielenä kuihtuu. Tämän vuoksi Turun Puolalan koulun suomalais-venäläinen kieliluokka ja Itä-Suomen koulu ovat merkityksellisiä niin paikallisesti kuin myös valtakunnallisesti.

Ainevalinnat (netto)	Vuosisiunokot 1-6						Vuosisiunokot 1-6 Summa	Vuosisiunokot 7-9			Vuosisiunokot 7-9 Summa
	1. vuosisiunokka	2. vuosisiunokka	3. vuosisiunokka	4. vuosisiunokka	5. vuosisiunokka	6. vuosisiunokka		7. vuosisiunokka	8. vuosisiunokka	9. vuosisiunokka (päättötodistus)	
Espoo										1-4	1-4
Helsinki	78	63	99	96	93	102	531	102	90	81	276
Hyvinkää				15			15				
Iisalmi									1-4	1-4	1-4
Joensuu		12	12	9	12	12	54			6	6
Lahti								1-4	6		9
Lappeenranta	51	48	42	51	54	57	303	60	63	57	183
Tampere			15	6	9	9	42				
Turku	9	9	12	12	12	9	63	9	9	12	33
Ulkomaat				1-4		1-4	1-4				
Yhteensä	138	129	177	192	180	192	1 008	177	171	159	507

Taulukko 1. Perusopetuksen A1 kielivalinnat, venäjän kieli. 1lk on vuosisiunokka 2022/2023. Lähde: Vipunen.fi

Puolalan koulun suomalais-venäläinen kieliluokka on ollut tärkeä osa Turun kouluuyhteisöä jo vuodesta 1994 lähtien. Se on tarjonnut Turun ja lähikuntien lapsille ja nuorille ainutlaatuisen mahdollisuuden oppia venäjän ja toisaalta myös suomen kieltä, luoden näin kaksikielisen ilmapiirin, jossa lapset jakavat kielitaitonsa ja kulttuurinsa toisilleen. Opetuksen taso on ollut korkea, ja luokkien opettajat ovat itse kehittäneet opetusmateriaaleja ja tehneet siinä erinomaista työtä.

Itä-Suomen suomalais-venäläinen koulu puolestaan on perustettu vuonna 1997. Se toimii kolmella paikkakunnalla Itä-Suomessa: Lappeenrannassa, Imatralla ja Joensuussa. Koulussa opiskellaan pakollisena oppiaineena erityislaajaa A1-kieltä (venäjä) 1. luokasta alkaen lukion loppuun saakka. Yrittäjyyskasvatus on venäjän kielen ja kulttuurin opiskelemisen lisäksi koulun erityistehtävä. Koulussa opiskelee yhteensä 500 esi- ja perusopetuksen oppilasta ja 171 lukiolaista.

Venäjän hyökättyä Ukrainaun vuonna 2022 venäjän kielen osaamisen merkitys Suomessa ei ole poistunut, vaan muuttanut muotoaan. Hallitusohjelman 2024–2028 mukaan Suomen hallitus painottaa toimia, jotka ylläpitävät ja kehittävät Suomen Venäjä-tuntemusta ja Venäjän analysointikykyä. Molemmilla lakkauttamisuhan alla olevilla tahoilla on tässä keskeinen rooli, sillä ne kasvattavat venäjän kielen ja slaavilaisten kulttuurien tulevia osaajia. Tällä hetkellä riittävä Venäjä-osaaminen on huoltovarmuuskysymys: nyt ja tulevaisuudessa Venäjän-tuntemusta tarvitaan väistämättä esimerkiksi valtionhallinnossa, terveydenhuollossa, työllisyyspalveluissa, kokonaisturvallisuudessa, Puolustusvoimissa, Rajavartiolaitoksessa ja kotoutumistyössä. Tulevaisuudessa matkailu, kauppa ja kulttuuri tulevat taas mahdolliseksi, samoin kuin Suomi tulee kaikella todennäköisyydellä siirtämään vientiään esimerkiksi entisiin neuvostotasavaltoihin, joissa puhutaan laajasti venäjän kieltä.

On tärkeää ymmärtää, että venäjän kieli ei ole vain Venäjän nykyhallinnon, vaan myös sen vastustajien kieli. Venäjä on yleinen äidinkieli myös Venäjän ulkopuolella, kuten Ukrainassa ja muuttoliikkeiden seurauksena myös monissa Euroopan maissa, Suomessakin. Erityisesti Itä-Suomalaisissa kaupungeissa tulisi tiedostaa, että rajan läheisyys voidaan edelleen kääntää suomalaiseksi ja kansainväliseksi vetovoimatekijäksi, toimintaympäristön radikaalista muuttumisesta huolimatta.

Sekä Itä-Suomen kaupungeissa, että muissa Suomen suurimmissa kaupungeissa Turku mukaan lukien, asuu suuri venäjänkielinen ja kaksikielinen vähemmistö ja osa näistä lapsista ja nuorista käy Itä-Suomen koulua tai Turussa Puolalan koulun suomalais-venäläisiä luokkia. Nämä koulut ovat näyttäneet toteen, että venäjänkielisillä ja kaksikielisillä lapsilla ja nuorilla on erinomaiset mahdollisuudet integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan, päästä jatko-opintoihin, valmistua tutkintoon ja astua työelämään.

Toteutuessaan Turun ja Itä-Suomen kaupunkien lakkautusehdotukset kuihduttaisivat rajusti venäjän kielen perusopetusta Suomessa ja on harhakuvitelmaa, jos ajatellaan, että venäjän kieleen perusopetuksessa kohdistuvia leikkauksia voitaisiin paikkailla kansalaisjärjestöjen toiminnassa tai vapaassa sivistystyössä. Huomionarvoista on, että samanaikaisesti kouluihin kohdistuvien leikkausten kanssa myös kansalaisjärjestöjen avustuksiin kohdistuu lakkautus- ja leikkausuhka. Esimerkiksi venäjän kielen stipendejä, tukimateriaaleja ja opettajien verkostoitumismahdollisuuksia tarjonneen Suomi-Venäjä-seuran avustus ollaan samaan aikaan kokonaan lakkauttamassa.

Leikkaukset eivät ole kohdistuneet vain perusopetukseen ja kansalaisjärjestöihin vaan lisäksi viime vuosina on ajettu alas myös venäjän kielen ja kulttuurin yliopisto-opetusta (esim. Turun yliopiston slaavilaisten kielten tutkinto-opetuksen lakkauttaminen 2017 ja venäjän kielen sivuaineen lakkauttaminen 2023). Näin ollen saatamme olla pian tilanteessa, jossa Suomessa venäjän kielen osaaminen on ainoastaan venäjänkielisen väestön varassa.

Kuten aiemmin totesimme, Suomen hallitusohjelman 2024-28 mukaan hallitus painottaa toimia, jotka ylläpitävät ja kehittävät Suomen Venäjä-tuntemusta ja Venäjän analysointikykyä. Tähän vedoten vaadimme, että venäjän kielen opetuksen turvaamiseen otetaan kantaa myös valtion tasolla.

Venäjän kielen osaaminen on ollut Suomessa aina erityisen tärkeää elinkeinoelämän ja toisaalta myös turvallisuuden kannalta, kuten puolustusvoimien erikoistutkija FT Olli-Matti Mikkola mielipidekirjoituksessaan toteaa (TS 12.2.2023): ”Venäjän kielen suosio on maassamme hälyttävän alhaisella tasolla. Kansallisen turvallisuuden viranomaisissa eli puolustusministeriön, sisäministeriön ja ulkoministeriön hallinnonaloilla venäjän kielen, kulttuurin ja maantuntemuksen osaajia tarvitaan kroonisesti ja lisääntyvästi. Epävakaan, sulkeutuvan ja aggressiivisen naapurimaan käyttäytymisen ennakointi edellyttää syvää Venäjä-osaamista, josta Suomi maailmalla tunnetaan, mutta osaamis pohja on ohut ja ohenee jatkuvasti. Sitä varten Suomi tarvitsee venäjän kielen perusopetuksen lisäksi myös monipuolista yliopistollista opetusta ja tutkimusta mahdollisimman laajasti. Oikea ratkaisu leikkausten sijaan olisi venäjän kielen osaamisen vahvistaminen, mikä on tulevaisuudessa entistä tärkeämpi kansallisen turvallisuuden kysymys.”

On myös hyvä muistaa, että venäjän kielen osaaminen toimii siltana myös muiden slaavilaisten tai kyrillisiä kirjaimia käyttävien kielten oppimiseen. Esimerkiksi ukrainan ja puolan osaamisen merkitys on viimeisen kahden vuoden aikana suomalaisessa ja eurooppalaisessa kontekstissa kasvanut. Samoin Keski-Aasian maiden kaupankäynnin lisääntyessä venäjän kielen osaamisesta on hyötyä: Alueen turkkilaiskielissä käytetään kyrillisiä aakkosia ja myös venäjän kielellä ja kulttuurilla on alueella pitkä historia. Venäjän osaaja omaksuu tarvittaessa näitä kieliä nopeammin, kuin nollasta aloittaja.

Lopuksi haluamme korostaa, että venäjän kielen taitoa ja siihen perustuvaa kykyä analysoida sekä valtio- että yksilötason puhetta ja toimintaa, ei tule jättää ainoastaan venäläistaustaisista perheistä tulevien henkilöiden varaan. Sen sijaan on tärkeää, että Suomessa varmistetaan venäjätaitoisen väestönosan monitaustaisuus. Tämä edellyttää, että myös muilla kuin venäjänkielisen vähemmistön lapsilla ja nuorilla on pääsy venäjän kielen opintoihin kaikilla koulutusasteilla. Kyse ei ole ainoastaan varautumisesta turvallisuushkaan vaan varautumisesta tulevaisuuteen, jossa venäjän kieleen, kulttuuriin ja yhteiskuntaan liittyvillä tiedollisilla valmiuksilla on jälleen tarvetta siltojen ja yhteisymmärryksen rakentamisessa.

Venäjän kielen opetuksen puolesta,

Aleksandr Zelenin, vanhempi yliopistonlehtori, venäjän kieli, Tampereen yliopisto

Anna-Liisa Heusala, Venäjän ja Euraasian tutkimuksen tieteenalavastaava, Helsingin yliopisto

Antti Mattila, rehtori Itä-Suomen koulu, Imatran yksikkö

Anu Siuvatti, apulaisrehtori, Itä-Suomen koulu, Imatran yksikkö

Birgitta Tjurin-Muranen, venäjän kielen lehtori, Kieli- ja viestintäopintojen keskus, Turun yliopisto

Filin Alehey, puheenjohtaja, Turun venäläinen Klubi

Jani Naskali, rehtori, Itä-Suomen koulu, Lappeenrannan yksikkö

Jonna Alava, tutkija, Maanpuolustuskorkeakoulu

Jussi Lassila, Vanhempi tutkija (dosentti) / Ulkopoliittinen instituutti

Katri Anttila, Johtava rehtori, Itä-Suomen koulu

Mari Kilpeläinen, rehtori, Itä-Suomen koulu, Joensuun yksikkö

Marja Sorvari, venäjänkielisen kirjallisuuden ja kulttuurin professori, Itä-Suomen yliopisto, Joensuu

Markku Kangaspuro, Johtaja, Aleksanteri-instituutti

Martina Björklund, professor i ryska, Åbo Akademi

Mika Lähteenmäki, venäjän kielen ja kulttuurin professori, Humanistis-yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan dekaani, Jyväskylän yliopisto

Mikhail Mikhailov, professori, käännöstiede, Tampereen yliopisto

Olga Nenonen, Venäjän opintosuuntavastaava, Tampereen yliopisto

Olga Riski, yliopiston opettaja, venäjän kieli ja liikeviestintä, Kieli- ja viestintäopintojen keskus, Turun yliopisto

Olli-Matti Mikkola, erikoistutkija, Puolustusvoimat

Panu Moilanen, lehtori, informaatioteknologian tiedekunta (turvallisuus ja strateginen analyysi), Jyväskylän yliopisto.

Perttu Kivivuori, apulaisrehtori, Itä-Suomen koulu, Joensuun yksikkö

Riku Savonen, toiminnanjohtaja, Suomi-Venäjä-seura

Saara Ratilainen, FT, dosentti, yliopistonlehtori, venäjän kieli ja kulttuuri, Tampereen yliopisto

Sanna Turoma, professori, venäjän kieli ja kulttuuri, kielten tohtoriohjelman johtaja, Tampereen yliopisto

Sari Autio-Sarasma, Johtaja, kansainvälisen Venäjän, Euraasian ja itäisen Euroopan tutkimuksen maisteriohjelma, Helsingin yliopisto

Seppo Leino, puheenjohtaja, Suomi-Venäjä-seuran Turun seudun osasto ry

Tiina Seppälä, apulaisrehtori, Itä-Suomen koulu, Lappeenrannan yksikkö

Tuula Väisänen, rehtori Suomalais-venäläinen koulu

Venäjän kieli ja kirjallisuus, Helsingin yliopisto

Suomalais-venäläisten luokkien kannatusyhdistys ry

Miska-talo ry

Itä-Suomen koulujen vanhempainyhdistykset

Fenix Turku ry

Albatros ry

Baby klubi plus ry

Turun seudun inkeri-seura ry

Turun venäläinen klubi ry